

Олена Балдинюк

доцент кафедри соціальної педагогіки, соціальної роботи та історії педагогіки Уманського державного педагогічного університету імені Павла

Тичини

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПАРАДИГМ ОСВІТИ

Розв'язання складних завдань реформування освітянської галузі на засадах гуманізації, демократизації, чіткої національної спрямованості вирішальним чином залежить від учителя, якості його підготовки. Тому актуальною проблемою вищої школи є розробка сучасної концепції формування майбутніх учителів, наближення професійно-педагогічної і спеціальної підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності, оволодіння ними сучасними педагогічними технологіями [5].

Зауважимо, що на сучасному етапі розвитку психолого-педагогічної науки немає єдиного концептуального підходу до розгляду проблеми підготовки до педагогічної праці. Як показує аналіз вказаної ситуації, незавершеними залишаються процеси зміни ціннісних основ, цілей, принципів, структурних компонентів сучасної вищої педагогічної освіти, має місце пошук нових парадигмальних напрямів педагогічної науки, що зумовлюють сутність освіти як суспільного інституту.

Входження глобалізованого світу в еру інформаційного суспільства супроводжується парадигмальною кризою, у новій соціокультурній ситуації відбувається перехід до постнекласичної парадигми наукового пізнання, яка тепер має надавати необхідні орієнтири педагогічній науці.

Прийняття нової парадигми, за Куном, – це своєрідне переключення на принципово іншу систему світобачення (зі своїми образами, принципами, мовою, з іншими змістовними моделями).

В. Стьопін, автор концепції постнекласичної науки, виділяє в історії науки чотири такі революції. Саме четверта глобальна наукова революція (остання чверть ХХ ст.) породжує *постнекласичну науку (постнекласична*

парадигма). У цей час виникли синергетика, універсальний еволюціонізм, віртуалістика, теорія складності. Одна з найважливіших ознак нової науки – міждисциплінарність [4, с. 619-640].

Основним предметом вивчення в постнекласичній науці стають «людиномірні системи» (В. Стьопін), тому кардинально посилюється значення *суб'єкта*, інтерес до ролі людини, її соціокультурного буття. На новому витку історичної спіралі знову відбувається поворот до древньої філософської ідеї «людина – мірило всіх речей», але вже в контексті сучасних реалій глобалізованого світу.

У межах нашого дослідження дуже важливим є висновок В. Войцеховича [1] стосовно специфіки постнекласичної наукової парадигми: вона полягає не тільки в *людиномірності*, але і в її зближенні з гуманітарним способом мислення, з відходом від суб'єкт-об'єктного мислення класичної і некласичної наукових парадигм і наближенням до *суб'єкт-суб'єктного мислення*, характерного для гуманітарних наук. Отже, техногенна цивілізація нині «... вступає в смугу особливого типу прогресу, коли *гуманістичні орієнтири стають первинними у визначенні стратегій наукового пошуку* (курсив наш – О. Б.)» [4, с. 636].

Провідні ідеї постнекласичної наукової парадигми – людиномірності, суб'єктності, гуманітарного способу мислення, синергетичної самоорганізації, міждисциплінарності – мають стати ключовими у пошуку орієнтирів подальшого розвитку освіти, зокрема – вищої педагогічної.

Досліджуючи генезу й еволюцію педагогічної парадигми вищої школи України, Н. Дем'яненко [2, с. 256–265] виділяє парадигмальні напрями розвитку освіти, що історично реалізувалися і продовжують втілюватися у вітчизняній психолого-педагогічній науці і практиці: академічний (XIX – початок XX ст.), професійно орієнтований (з 1920-х років), професійно-технологічний (кінець 1980-х років) і гуманітарний (від початку 1990-х років), які відрізняються метою, змістом, провідними орієнтирами, теоретичними поглядами на особистість в освітньому просторі. Це говорить про тенденцію до

кристалізації певної інтегральної освітньої парадигми, – освітня сфера починає трансформуватися у бік *суб'єкт-суб'єктної гуманістичної позиції*.

Як бачимо, у різних авторів сучасні освітні парадигми антропоцентричної спрямованості термінологічно означені по-різному: гуманістична, гуманітарна, особистісна тощо, але, незалежно від назви, вони виходять із розуміння людини як мети, а не засобу. В остаточному виборі терміна буде доречно спиратися на тлумачення, виокремлене В. Кременем, який у науковій праці «Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору» [3] самою назвою роботи задає і назву парадигми – «людиноцентрична» (стосовно шкільної освітньої практики – «дитиноцентрична»). У монографії вперше в історії вітчизняної суспільствознавчої думки розробляється концепт людиноцентризму – нової якості філософського розуміння людини. І саме цією філософією, переконує автор, мають бути обумовлені пріоритети вітчизняної освіти, задана її парадигма.

Список використаних джерел:

1. Войцехович В. Э. Эволюция науки: от знания к пониманию, от классического знания к постнеклассическому пониманию реальности [Электронный ресурс] / В. Э. Войцехович. – Режим доступа : <http://spkurdyumov.narod.ru/voytse.htm>
2. Дем'яненко Н. Педагогічна парадигма вищої школи України : генеза й еволюція / Наталія Дем'яненко // Філософія освіти : [Наук. часопис]. – 2006. – № 2 (4). – С. 256–265.
3. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору : монографія / Василь Григорович Кремень. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
4. Степин В. С. Теоретическое знание / В. С. Степин. – М. : «Прогресс – Традиция», 2000. – 744 с.
5. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів / Лідія Олексіївна Хомич. – К. : «Магістр-S», 1998. – 200 с.